

«Антикрихкий» підхід до економічної стійкості підприємства

Олег Нескородько,

аспірант кафедри економіки та фінансів,

ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,

e-mail: NeskorodkooOA@krok.edu.ua,

ORCID: 0000-0003-1300-7749

Сучасне середовище функціонування компаній характеризується постійними змінами, які відбуваються під впливом глобальних чинників, таких як економічні кризи, ринкова нестабільність, кліматичні зміни, технологічні прориви тощо. Нестабільність зовнішнього середовища українських компаній вийшла на новий рівень з початком повномасштабної війни. В умовах таких викликів забезпечення економічної стійкості стає одним з ключових завдань для підприємств, адже воно визначає їхню здатність до виживання та сталого зростання в перспективі. Водночас багато підприємств стикаються зі складнощами у формуванні й реалізації дієвих стратегій забезпечення економічної стійкості, особливо з огляду на серйозні виклики сьогодення.

У зв'язку з цим виникає потреба у вивченні теоретичних та практичних аспектів економічної стійкості, її складових та механізмів адаптації компаній до нинішніх умов функціонування.

Дослідження економічної стійкості підприємства доцільно почати з визначення змістової характеристики цього поняття. Проаналізуємо підходи українських та іноземних дослідників. М. Портер визначає економічну стійкість як здатність підприємства підтримувати та збільшувати власні конкурентні переваги на тривалий термін з урахуванням цінностей підприємства [1].

Ястремська О.М. та Ястремська О.О. під економічною стійкістю підприємства розуміють його системну здатність протистояти негативним впливам внутрішнього та зовнішнього середовищ, раціонально реагувати на них та можливість зберігати власну структуру і порядок функціонування [2].

На думку Удовіченко М.О., економічна стійкість – це відповідність обраної підприємством форми економічної поведінки специфічним умовам, у яких воно функціонує [3].

Отже, визначення вчених суттєво відрізняються між собою. Але спільним є те, що економічна стійкість підприємства передбачає продовження життєдіяльності компанії в нестабільних умовах.

Більшість дослідників виділяє шість основних складових економічної стійкості підприємства: фінансова, виробнича, кадрова, маркетингова, інвестиційна, управлінська. Кожна з них, у свою чергу, є складною системою і характеризуються унікальним набором показників. Відповідно, кожна із складових характеризується своїм переліком заходів, які сприяють їх стійкості. В той же час, впровадження цих заходів повинно базуватися на послідовному єдиному підході. Таким підходом може бути концепція «антикрихкості», яка є дуже популярною серед сучасних підприємців. Зокрема, цей підхід

використовується О. Конотопським для стратегічного планування діяльності компанії Ajax Systems [4].

Антикрихкість – це властивість систем, за якої їхня здатність до процвітання зростає в результаті стресових факторів, потрясінь, нестабільності, шуму, помилок, несправностей, атак або збоїв. Концепція була розроблена американським вченим та трейдером Н.Н. Талемом у його книзі «Антикрихкість» [5]. «Ви крихкі, якщо уникаєте безладу та невдач через страх руйнувань, які вони можуть влаштувати у вашому житті: ви думаєте, що зберігаєте безпеку, але насправді ви робите себе вразливим до потрясінь. Ви міцні, якщо можете протистояти ударам, не здригаючись і не змінюючи себе. Але ви антикрихкі, якщо потрясіння та кризи роблять вас сильнішими та креативнішими, здатними краще адаптуватися до кожного нового виклику, з яким ви стикаєтесь».

Талєб наголошує на відмінності між антикрихким і стійким. «Антикрихкість виходить за межі стійкості чи надійності. Стійкість протистоїть ударам і залишається незмінною; антикрихкість стає кращою» [5]. Існує також відмінність між антикрихкістю та адаптивністю. Адаптивна система – це система, яка змінює свою поведінку на основі інформації, доступної на момент прийняття рішень (на відміну від системи, яка готова до змін в умовах неповноти інформації). Автор також наголошує, що для соціально-екосистемного управління, планування або взагалі для будь-якої перспективи прийняття рішень, антикрихкість може бути ціннішою метою ніж прагнення стійкості.

У нинішній ситуації значна кількість українських підприємств демонструє майстерне використання антикрихкого підходу. Наприклад, з метою забезпечення стабільного електропостачання відбувається масове впровадження енергозберігаючих технологій та альтернативної енергетики. Зокрема, ТОВ «ЛЕВ» (оператор великого логістичного комплексу у Львівській області) змонтувало сонячні панелі загальною потужністю 410 кВт, чим забезпечило до половини своєї потреби в електроенергії [6]. Тим самим воно не тільки забезпечило виживання в умовах блекаутів, але й зробило інвестицію в майбутнє: коли ситуація з електроенергією стабілізується, підприємство матиме значну економію витрат за рахунок власної електрогенерації.

Таким чином, економічна стійкість підприємства передбачає продовження його діяльності за нестабільних умов, в тому числі під час дії несприятливих зовнішніх факторів. Заходи з забезпечення економічної стійкості потребують єдиного послідовного підходу, яким може виступити концепція антикрихкості. Ця концепція передбачає використання потрясінь та криз для посилення компанії, розвитку креативності та адаптивності.

Ключові слова: економічна стійкість; підприємство; концепція антикрихкості; креативність; адаптивність; нестабільність.

Список використаних джерел

1. Porter, M.E. *Competitive Strategy: Techniques for Analyzing Industries and Competitors*. New York : The Free Press, Harvard Business Publishing, 1980.
2. Ястремська О.М., Ястремська О.О. *Поняття економічної стійкості підприємства та її кількісне оцінювання*. *Бізнес Інформ*. 2020. №11. С. 220-230.
3. Удовіченко М.О. *Економічна стійкість аграрних підприємств: фактори, види, модель побудови*. *Вісник полтавської державної аграрної академії*. 2012. №2. С. 185-189.
4. Коли ми чули про плани Аїах, думали, ти не сповна розуму – Перший мільйон Олександра Конопонського. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=bDPEet1phRo>
5. Талєб Н. *Антикрихкість. Про (не)вразливе у реальному житті*. Київ : Наш Формат, 2021. 400 с.
6. Сонячна електростанція 410 кВт для заміщення власного споживання підприємства ТОВ ЛЕВ у м. Львів. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=yXRslmij5Uk>
7. Хахалєв Д., Гагарінов О. *Економічна стійкість підприємства як основа сталого розвитку в умовах глобальних змін. Modeling the development of the economic systems*. 2024. №3. С. 145-151.